

27.6.2017

EOAK/3216/2017

Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo@tem.fi

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 5.5.2017 (TEM/949/03.01.01/2017)

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, laiksi alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta sekä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä

Työ- ja elinkeinoministeriö on viitekohdassa mainitulla kirjeellään pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, laiksi alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta sekä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä.

YLEISTÄ

HE-luonnos liittyy hallituksen esitykseen maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 15/2017 vp) sekä hallituksen esitysluonnokseen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista.

Lailla julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista kumotaan laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista (916/2012) ja laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta. Lakiin alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta sisältyy palkkatuki, jota koskevat säännökset ovat tällä hetkellä laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. Lisäksi hallituksen esitysluonnokseen sisältyy muutosehdotuksia työttömyysturvalakiin. Koska eduskunnan oikeusasiamiehen laillisuusvalvonta on kohdistunut lausuntopyyntöön sisältyvistä laeista lähinnä työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaan työvoima- ja yrityspalvelujen järjestäjänä ja tuottajana sekä työttömyysturvalain toimeenpanoon liittyviin tehtäviin, lausun vain seuraavista HE-luonnokseen sisältyvistä lakiluonnoksista: laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta (palkkatuen osalta) ja työttömyysturvalaki.

HE-luonnoksesta puuttuu suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskeva osa. HE-luonnoksen kaltaisessa esityksessä, jossa ehdotetaan merkittäviä muutoksia viranomaisten ja muiden toimijoiden tehtäviin ja sitä kautta kansalaisten palveluihin, olisi tärkeää, että lausuntokierroksella olevassa luonnoksessa olisi esitetty valtiosääntöoikeudellisesti perustellut arviot perustuslakiin liittyvistä kysymyksistä ja johtopäätökset esityksen suhteesta perustuslakiin.

Laki julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista

Maakuntauudistuksen yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimisto) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskus) lakkautetaan ja niiden järjestämisvastuulla olevat tehtävät siirretään pääosin maakuntien järjestämisvastuulle. Uudistuksen yhteydessä tullaan nykyistä selkeämmin erottamaan palvelujen järjestämisvastuu ja palvelujen tuottaminen. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista todetaan, että tuottaminen perustuisi ensisijaisesti markkinaehtoihin ratkaisuihin. Em. laissa tullaan määrittelemään se, mitä järjestämisvastuuseen kuuluu. Lisäksi em. laissa tullaan määrittelemään maakunnan viranomaistehtävät.

Koska maakuntauudistus ja siihen liittyvät säännösmuutokset merkitsevät suuria muutoksia nykyiseen järjestelmään, HE:ssä tulisi mielestäni selkeämmin määritellä maakunnan ja eri toimijoiden vastuut ja asiakkaiden oikeudet. HE-luonnoksessa säätely jättää monilta osin nämä kysymykset avoimiksi, kun useissa säännöksissä käytetään yleisluontoista passiivimuotoa (esimerkiksi ”on arvioitava, on ohjattava, on informoitava”) selkeän eri tahoja velvoittavan sääntelyn sijaan. Kiinnitän em. seikkaan huomiota lukuja 2 – 5 koskevissa kommentteissa.

2 luku Työnhakijan palveluprosessi

4 §:ssä on säännös työnhaun aloittamisesta. Säännöksen mukaan henkilön työnhaku alkaa sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun taikka henkilökohtaisesti maakunnalta tai maakunnan siihen tarkoitukseen nimeämältä palveluntuottajalta ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi asiakastietojärjestelmään. 6 §:ssä säädetään työnhaun voimassaolon päättymisestä. 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan työnhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ilmoittaa, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa. Säännöksessä ei kerrota, mille taholle ja miten ilmoitus tehdään. Selkeyden vuoksi olisi perusteltua mainita em. asiat säännöksessä kuten on tehty työnhaun aloittamista koskevassa 4 §:ssä.

6 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan työnhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ei osallistu hänelle tarjottaviin työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi. Yksityiskohtaisista perusteluista ei käy ilmi, minkä tahon tulee järjestää työkyvyn tutkimukset ja arvioinnit. Säännöksessä tulisi mainita, minkä tahon tarjoamiin työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin työnhakijan on työnhaun voimassaolon päättymisen uhalla osallistuttava.

6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan työnhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija ei valitse palveluntuottajaa asetetun määräajan kuluessa siitä, kun hänet on ohjattu käyttämään valinnanvapauttaan. Säännöksessä tulisi mainita, mikä taho ohjaa työnhakijaa valinnanvapauden käyttämisessä.

6 §:n 1 momentin 4 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että työnhakijalla, joka olisi ohjattu käyttämään valinnanvapauttaan, olisi velvollisuus valita palveluntuottaja. Perustelujen mukaan työnhakijalle tulisi asettaa määräaika, jonka kuluessa hänen tulisi tehdä valintansa. Asetettavan määrärajan tulisi olla kohtuullinen. Perusteluista ei käy ilmi, miksi määräaika ei määritellä säännöksessä, vaan se tullaan asettamaan yksilöllisesti. Perusteluista ei myöskään käy ilmi, mitä lainsäätäjä pitää ko. tapauksessa kohtuullisena aikana. Työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta olisi perusteltua, että säännöksessä mainittaisiin, missä ajassa valinta pitäisi tehdä.

8 §:n 1 momentin mukaan työnhakijan palvelutarve on arvioitava kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Työnhaun alkamisen jälkeen työttömän työnhakijan palvelutarve on arvioitava yhdessä työnhakijan kanssa säännöllisesti kuitenkin viimeistään, kun työttömyys on edellisen palvelutarvearvion jälkeen kestänyt yhdenjaksoisesti kolme kuukautta. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ensimmäinen palvelutarpeen arviointi tapahtuisi pääsääntöisesti digitaalisesti työnhakijan aloittaessa työnhakunsa siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Tarkemman palvelutarpeen arvioinnin suorittaisi maakunta tai palveluntuottaja. Koska 8 §:n 1 momentin sanamuoto velvoittaa arvioimaan työnhakijan palvelutarpeen, perustelujen lisäksi säännöksessä tulisi mainita, mikä taho on velvollinen arvioimaan palvelutarpeen.

8 §:n 3 momentin mukaan palvelutarvearvion perusteella työnhakijan kanssa sovitaan hänen tarpeensa mukaisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, muista maakunnan kasvupalveluista sekä hänen osaamistaan kehittävästä muista palveluista. Työnhakija on ohjattava sovituihin palveluihin ja häntä on tarvittaessa ohjattava palveluntuottajan valinnassa. Koska 8 §:n 3 momentin sanamuodon perusteella säännös velvoittaa ohjaamaan työnhakijaa, säännöksessä tulisi mainita,

minkä tahon on ohjattava työnhakijaa. Myös se, mikä taho sopii työnhakijan kanssa hänen tarpeensa mukaisista palveluista, olisi syytä mainita.

9 §:ssä on säännös monialaisen palvelutarpeen arvioinnista. 9 §:n 2 momentissa määritellään, missä vaiheessa työttömän tarve monialaiseen palveluun on arvioitava. Yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen 19 §:ään, jonka mukaan maakunnan on huolehdittava kasvupalveluja ja muita maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia yhteen sovitettuja palveluja tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Em. 9 §:n 2 momentissa eikä sen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainita, minkä tahon on arvioitava monialaisen palvelun tarve. Koska säännös sanamuotonsa perusteella velvoittaa arvioimaan palvelutarpeen säännöksessä mainittujen kriteerien täytyessä, säännöksessä tulisi mainita, mille tahon tulee arvioida palvelutarve.

11 §:ssä on säännös työnhakijan informoinnista. Säännöksen mukaan työnhakijaa on informoitava työnhaun alkamisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työnhakuun liittyvistä seikoista, hänelle tarjolla olevista rekrytointi- ja osaamispalveluista ja muista maakunnan kasvupalveluista, työnhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta. Työtöntä työnhakijaa tulee lisäksi informoida tarvittaessa hänen työllistymistään edistävästä muista palveluista, työttömyysetuuden hakemisesta sekä velvollisuuksista, jotka ovat työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä.

Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pykälässä ei säädettäisi informoinnin tavasta eikä antajasta. Perusteluissa viitataan alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevaan lakiehdotukseen, jonka mukaan maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluisi huolehtia asiakkaiden oikeuksista, velvollisuuksista ja etuuksista tiedottamisesta. Perustelujen mukaan maakunnan tehtävänä olisi varmistaa, että työnhakijat saavat pykälässä tarkoitetut tiedot kullekin parhaiten soveltuvalla tavalla. Koska informointivelvollisuus koskee asioita, jotka vaikuttavat työttömän työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta katson, että sen lisäksi että laissa alueiden kehittämistä ja kasvupalveluista säädetään maakunnan tiedotusvelvollisuudesta, työnhakijan informointia koskevassa säännöksessä olisi syytä mainita se, mille taholle informointivelvollisuus kuuluu.

3 luku Rekrytointi- ja osaamispalvelut

12 §:n 1 momentin mukaan rekrytointipalveluilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saa-

vat työtä nopeasti. 12 §:n 2 momentin rekryointipalveluina tarjotaan tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, rekrytointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa sekä työtilaisuuksien ja työnhakijoiden yhteensovittamista. Lisäksi rekryointipalveluina voidaan tarjota muita rekrytointia ja työnhakua tukevia palveluita.

12 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että rekryointipalvelut, joita maakunnassa olisi oltava tarjolla, määriteltäisiin pykälän 1 momentissa. Ilmeisesti tarkoitus on ollut viitata 2 momenttiin, koska 1 momentissa ei varsinaisesti määritellä palveluja. 12 §:n 2 momentin ja yksityiskohtaisten perustelujen sekä alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiluonnoksen 16 §:n 2 momentin perusteella jää epäselväksi, missä määrin säännös velvoittaa maakunnan järjestämään rekryointipalveluja (12 §:n mukaan rekryointipalveluina tarjotaan... yksityiskohtaisten perustelujen mukaan rekryointipalvelut, joita maakunnassa olisi oltava tarjolla... rekryointipalveluna olisi tarjottava... 16 §:n 2 momentin mukaan maakunnallisina kasvupalveluina voidaan järjestää...).

13 ja 14 §:ien ja yksityiskohtaisten perustelujen sekä alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiluonnoksen 16 §:n 2 momentin perusteella jää epäselväksi, missä määrin em. säännökset velvoittavat maakuntaa järjestämään osaamispalveluja ja ammatinvalinta- ja uraohjausta.

16 §:ssä on säännös opiskelijavalinnasta. Säännöksen mukaan opiskelijaksi voidaan valita henkilöasiakas, joka on soveltuva koulutukseen ja jolla on maakunnan tai palveluntuottajan toteama koulutustarve. Alle 20-vuotias oppivelvollisuuden suorittanut voidaan valita muuhun kuin kotoutumiskoulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai muutoin tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna. Koska yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole esimerkkejä siitä, mitä voisivat olla ne tilanteet, joissa alle 20-vuotias voidaan valita kasvupalvelukoulutukseen, lainsäätäjän tarkoitus jää epäselväksi.

18 §:ssä on säännös koulutuksen keskeyttämisestä. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan keskeyttämisperusteet vastaisivat voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 5 §:n 1 momenttia.

Olen 4.5.2017 tekemässäni ja työ- ja elinkeinoministeriölle tiedoksi toimittamassani päätöksessä (EOAK/2351/2017) todennut, että JTYPL:n 5 luvun 5 §:n mukaisissa tilanteissa on nähdäkseni kysymys opiskeluoikeuden menettämisestä. Päätöksessäni todetaan, että saadun selvityksen perusteella opiskelija menettää opiskeluoikeutensa esimerkiksi äitiys-/vanhempainvapaalle tai pitkälle sairauslomalle jäädessään sen vuoksi, ettei hän voi opiskella ja edetä opinnoissaan.

TE-toimistot eivät kuitenkaan sovelle em. tilanteisiin JTYPL:n 5 luvun 5 §:ää. Olen päätöksessäni todennut, että perusoikeuksien toteutumisen kannalta arvioiden olisi mielestäni perusteltua, että TE-toimisto tekisi kirjallisen päätöksen kaikissa niissä tapauksissa, joissa opiskelija menettää opiskeluoikeutensa. Olen esittänyt työ- ja elinkeinoministeriön harkittavaksi, olisiko julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia ja/tai sen nojalla annettua ohjetta syytä selkeyttää siten, että niistä kävisi selvästi ilmi, sovelletaanko lain 5 luvun 5 §:ää myös tilanteisiin, joissa opinnot eivät etene esimerkiksi äitiys-/vanhempainvapaan tai sairausloman vuoksi.

19 §:n 2 momentissa viitataan 20 §:ään, vaikka siinä ilmeisesti tulisi viitata 24 §:ään.

4 luku Työkokeilu

21 §:ssä säädetään työkokeiluun ohjaamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan henkilöasiakas voidaan ohjata työkokeiluun työpaikalle ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Säännöksessä tulisi mainita, mikä taho voi ohjata henkilöasiakkaan työkokeiluun.

27 §:ssä säädetään muusta työpaikalla järjestettävästä palvelusta. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan mm., että säännös koskisi sellaisia työpaikalla toteutettavia jaksoja, joissa henkilö osallistuu käytännön työtehtävien suorittamiseen työpaikalla. Perustelujen mukaan tällaisia jaksoja voitaisiin järjestää ainoastaan henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Koska muu työpaikalla toteutettava palvelu voidaan järjestää vain samassa tarkoituksessa kuin työkokeilu, ja koska palveluun sovelletaankin kaikkia työkokeilua koskevia säännöksiä, herää kysymys, miten työkokeilu ja muu työpaikalla järjestettävä palvelu eroavat toisistaan.

5 luku Työllistämisvelvoite

28 §:n 1 momentin mukaan työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen, kasvupalvelukoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetun laissa (/) tarkoitettuun työvoimakoulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta. 28 §:n 2 momentin mukaan maakunnan tulee järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ on järjestettävä kestoaltaan vähin-

tään sellaisena, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

Yksityiskohtaisista perusteluista ei käy ilmi, miksi momentit on kirjoitettu eri tavoin – 1 momentin mukaan ”työttömälle työnhakijalle turvataan” ja 2 momentin mukaan ”maakunnan tulee järjestää”. Yksityiskohtaisista perusteluista saa sellaisen kuvan, että myös 1 momentin mukaisissa tilanteissa maakunnalla on velvollisuus järjestää työttömälle työnhakijalle säännöksen mukaisia palveluja. Säännös olisi selkeämpi, jos myös 1 momentista kävisi selvästi ilmi, minkä tahon velvollisuutena on järjestää säännöksessä mainitut palvelut. 3 momentti olisi selkeämpi esimerkiksi seuraavan sisältöisenä: ”Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä maakunta voi järjestää....”.

Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta

5 luvun 27 §:ssä on säännökset tuen hakemisesta ja 29 §:ssä tuen maksamisen hakemisesta. 27 §:n 2 momentin mukaan tukea haetaan valtakunnallisesti ylläpidettävällä sähköisen asioinnin järjestelmällä, jos sellainen on käytettävissä. Jos tällaista järjestelmää ei ole käytettävissä, tukea voidaan hakea myös lomakkeella, joka toimitetaan maakunnalle, Uudenmaan kuntayhtymälle tai palveluntuottajalle. 29 §:n 1 momentin mukaan maksamista haetaan valtakunnallisesti ylläpidettävällä sähköisen asioinnin järjestelmällä, jos sellainen on käytettävissä. Jos tällaista järjestelmää ei ole käytettävissä, tuen maksamista voidaan hakea myös lomakkeella, joka toimitetaan tuen myöntäneelle maakunnalle tai Uudenmaan kuntayhtymälle.

Säännösten sanamuodon ja yksityiskohtaisten perusteluiden perusteella jää epäselväksi, mitä sähköisen asioinnin järjestelmän käytettävissä ololla tarkoitetaan ja missä tilanteissa esimerkiksi palkkatukea voisi hakea sähköisen järjestelmän sijasta lomakkeella.

27 §:n 3 momentin mukaan tukea haetaan siltä maakunnalta tai Uudenmaan kuntayhtymältä, jonka alueella hanke pääosin toteutetaan tai jonka alueella tuettava toiminta pääosin tapahtuu. Säännös olisi selkeämpi esimerkiksi seuraavan sisältöisenä: Tukea haetaan siltä maakunnalta, jonka alueella hanke pääosin toteutetaan tai jonka alueella tuettava toiminta pääosin tapahtuu. Jos hanke toteutetaan tai toiminta tapahtuu pääosin Uudenmaan kuntayhtymän alueella, tukea haetaan Uudenmaan kuntayhtymältä.

6 luvussa on säännökset tuen palauttamisesta ja takaisinperinnästä sekä maksatuksen lopettamisesta. 35 §:n mukaan maakunnan ja Uudenmaan kuntayhtymän on määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi pykälässä mainituissa tapauksissa. 36 §:n mukaan maakunta ja Uudenmaan

kuntayhtymä voi päätöksellään määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin perittäväksi pykälässä mainituissa tapauksissa.

HE-luonnoksessa laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista on säännös maakunnan viranomaistehtävistä. Em. lain 18 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan maakunnan tulee hoitaa viranomaistehtävänä tuen tai korvauksen maksatuksen keskeyttämistä, lopettamista tai takaisinperintää koskevan päätöksen tekeminen. Säännösluonnoksista voi syntyä sellainen kuva, että maakunta ja Uudenmaan kuntayhtymä voisi antaa jollekin muulle taholle määräyksen periä tuki takaisin. Koska takaisinperintä on aina maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän tehtävä, 35 ja 36 §:t olisivat selkeämpiä esimerkiksi seuraavan sisältöisinä: ”Maakunnan ja Uudenmaan kuntayhtymän on määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä perittävä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin...” Maakunta ja Uudenmaan kuntayhtymä voi päätöksellään määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä päättää periä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin....”

35 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tuen maksaminen on määrättävä lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi, jos tuen saaja on käyttänyt tuen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty. Yksityiskohtaisista perusteluista ei käy ilmi, mitä tarkoitetaan sillä, että tuki tai sen osa on käytetty olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty.

Työttömyysturvalaki

TE-toimistoille nykyisin kuuluvat työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyvät tehtävät esitetään siirrettäväksi työttömyyskassojen, Kansaneläkelaitoksen (Kela) ja maakuntien hoidettavaksi. Työttömyyskassa ratkaisisi ansiopäivää rahaa saavien kassan jäsenten ja Kela peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavien henkilöiden oikeuden työttömyysetuuteen työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavasta menettelystä asetettavia seuraamuksia lukuun ottamatta. Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään liittyvät nykyisin TE-toimistoille kuuluvat tehtävät siirrettäisiin maakuntien hoidettavaksi.

Oikeusasiamiehelle saapuneiden kanteluiden joukossa työttömyysturvaan liittyvät kantelut ovat selkeästi erottuva asiaryhmänsä. Työvoimapolitiittisten lausuntojen käsittelyajat tulevat säännöllisesti esille laillisuusvalvonnassa ja olenkin useissa päätöksissäni kiinnittänyt TE-toimistojen huomiota työttömyysturva-asioiden käsittelyaikaan. Lisäksi olen päätöksissäni kiinnittänyt huomiota hyvän hallinnon vaatimukseen.

Lausuntopyyntöni mukaan HE-luonnos on osin keskeneräinen. Luonnoksesta puuttuvat kokonaan työttömyysturvalain 11 ja 12 lukuja koskevat muutosehdotukset, joissa nykyisin säädetään työttömyysturvan

toimeenpanosta ja muutoksenhausta. Muutoksia kuvaillaan perusteluissa vain lyhyesti. Kokonaisuuden hahmottamista vaikeuttaa se, että HE-luonnoksessa vaikuttaa olevan vielä avoinna kansalaisten kanalta keskeisiä kysymyksiä.

Ehdotetut säännösmuutokset, jolla osa työttömyysturvalain toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä siirretään työttömyysetuuden maksajille, voivat lyhentää käsittelyaikoja ja nopeuttaa työttömyysetuuden maksamista. Pidän tärkeänä, että työttömyysturva-asioissa maakunnille, työttömyyskassoille ja Kansaneläkelaitokselle (Kela) säädetään enimmäiskäsittelyaika samalla tavoin kuin nykyisin on säädetty työvoimapoliittisten lausuntojen antamisesta.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkisia hallintotehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Luonnoksen mukaan menettelyyn, jota noudatettaisiin työttömyysetuuksia myönnettäessä, osallistuisivat viranomaisten lisäksi yksityiset palveluntuottajat ja työttömyyskassat. Luonnoksessa ei ole tarkemmin kuvattu, millainen harkintavalta muilla kuin viranomaisilla on työttömyysturva-asioden toimeenpanotehtävissä ja missä määrin on kyse julkisista hallintotehtävistä ja julkisen vallan käytöstä. Jatkovalmistelussa hallituksen esitystä olisi syytä tältä osin täsmentää.

HE-luonnoksen mukaan työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä koskeva työnhakijoiden neuvonta siirtyisi TE-toimistoilta työttömyyskassoille ja Kelalle. Oikeusasiamiehen kansliassa käsitellyistä kanteluista on havaittavissa, että työnhakijat kokevat neuvonnan olevan em. edellytysten osalta puutteellista. HE:ssä olisi syytä tämän vuoksi kiinnittää huomiota säännösmuutosten toimeenpanoon. Myös käsittelyaikojen pitäminen kohtuullisena tilanteessa, jossa työttömyyskassat ja Kela saavat uusia tehtäviä edellyttää, että jo HE:ssä kiinnitetään muutosten toimeenpanoon riittävästi huomiota.

2 a luku Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

8 a §:n 3 momentissa todetaan, että jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työhakemus johda työsuhteen syntymiseen, hakemus ei täytä 1 momentissa tarkoitettua edellytystä aktiivisesta työnhausta. Pidän puutteena sitä, ettei yksityiskohtaisissa perusteluissa ole esimerkkejä siitä, mitä omalla menettelyllä tarkoitetaan.

8 b §:ssä on säännös aktiivisen työnhaun rajoituksista. 1 momentin 4 kohdan mukaan työnhakijan ei edellytetä hakevan avointa työpaikkaa

8 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla sellaisen viikon aikana, jona hän on edistänyt osaamistaan, työnhakuaan, työllistymistään tai yritystoiminnan aloittamista muulla maakunnan tai palveluntuottajan kanssa sovitulla tavalla. Yksityiskohtaisista perusteluista ei käy ilmi, miten työnhakija sopii asiasta maakunnan tai palveluntuottajan kanssa.

Apulaisoikeusasiamies

Jussi Pajuoja

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri

Päivi Pihlajisto

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä